।।श्रीगणेशायनमः।।।।
।।श्रीकुलदेव्यैनमः।।।।
।।श्रीमल्लांघवशारंभः।।

श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीसरस्वत्यै नमः ॥ श्रीगुरुभ्यो नमः ॥ श्री
कुलदेव्यै नमः ॥ श्रीइष्टदेव्यै नमः ॥ ज्योतिःप्रबोधजननी परि
शोध्य वितंतं तत्सूक्ष्मकर्मचरणे गेहनाथपूर्णो ॥ स्वल्पाक्षरापि
वनदं शास्त्रेनैरुपायैर्व्यक्तीकृता जयति केशववाक् स्थलिस्था ॥१॥
परिभग्नसमौर्विकशाखाचापं दृढगुणं हारत्नसत्सुरतबाहु ॥ सु ॥१॥
फलप्रदमात्तनम्रभं तत्स्मररामं करणं च विष्णुरूपं ॥२॥ य
द्यप्यकार्षुरत्र खचरकरणानि धीरास्तेषु ज्यकापनूरपास्य न सि

द्धिरस्मान् ॥ ज्याचापकर्मरहितं सुलघुप्रकारं कर्तुं ग्रहप्रकर
णं स्फुटमुद्यतोस्मि ॥३॥ द्व्यब्धींद्रोनितशाकरै१४४२ शा११
हृत्फलं स्यात् चक्राख्यमर्कविहतं १२ शेषकं तु युक्तं ॥ चैत्राद्यैः पृथग
मुतः सद्दग्न २ चक्रादिक १० युक्तादमर ३३ । फलाधिमासयु
क्तं ॥४॥ खत्रिघ्ने ३० गततिथियुक् निरग्रचक्रांगांग ६६ राद्यं
पृथगमुतोब्धिषट्कु ६४ लब्धैः ॥ ऊनाहैर्वियुतमहर्गणो भवे
द्वारः स्याच्छरहृ ५ नवचक्रयुक्गणाभान् ॥५॥ खवियुतान

भवास्तरणे ध्रुवः खमनळारसवाधेयई श्वराः॥०।३।४८।११।०।३।४६।११।
त्रितरुचापमुखो थखगायमो २।३।२५कृताध्येगदितो विधुतुंगजः॥६॥
त्रैल्का७ह्रौ२खत्रारा॥गाः क्षितिसुवोभ्यनल्वदंता विदः केंद्रस्या। ध्रुगुणो
रवःसुरसुराःखंषट्यमावस्विच्छाः॥ द्राकेंद्रस्यभ्रगाः कुत्राक्रूयमळारा ॥२॥
स्याद्दिको थोत्रानेः त्रैल्लापंचसुवायमाब्धयटुमेथक्षेपकः कथ्यते॥७॥
तद्रागे११भाः १९।कुवेदाः४१स्तपनट्हविधोश्चूळिनोगोभुवःषट्तु
गे१९।६क्षा५त्यष्टिदवाः३३।स्तमसिखसुउवाष्टाग्नयाथामहीजे॥
दिक१०त्रैल्लाष्टौद्राकेंद्रे विभे २७कृ नव९भंपूजितेप्र। ध्रुभूपा१६

४

त्रैकेकेंद्रेग्रहाद्यो द्दिनख७।२०नवत्रानोगोत्ति१५थिस्वर्गेतुल्कः॥८॥
दिनगणभवखेटश्चक्रनिघ्नध्रुवोनोदिवसकृदुदये स्वक्षेपयुक्त
ध्यमस्यात्॥ निजनिजपूरेखांतस्थितावोजनौघाड्रसल्लव
मितल्लिप्ताःस्वर्णमिंदौपरेप्राक्॥९॥ अथक्षेपकः कथ्यते॥

	र	चं	उ	रा	मं	कै	गु	शु	त्रा	र	वं	उ	रा	म	बु	गु	शु	त्रा
ध्रुवकः	० १ ४४ ११	० ३ ४६ ११	६ २ ४६ ०	७ २ २० ०	१ २१ २२ ०	४ ३ २७ ०	० २६ १८ ०	१ १४ २ ०	७ १५ ४२ ०	११ १६ ४१	११ १८ ५	५ १७ २३	० २५ ३५	१० ७ ८	८ २६ २३	५ २ १५	० २५ ९	९ १४ २९

५

खखनगलववह्निनो ध्रुवजोऽर्कज्ञशुक्राः खनिधिहृनगणो नालिप्ति
कास्वेन्द्राकाद्याः ॥ गण मनुहृतिरिंदुः खाद्रिभूभागहीनः खमनु
हृलगणो नो लिप्तिकाख्यं चन्द्रपूर्वः ॥१०॥ नव ९ हृतसंख्यः स्वंद्रतुंगं ल दिन ३
वाद्यं भवति खनग ७० भक्त ध्रुवजोपेत लिप्तं ॥ नवकुभिरिषु
वेदैर्घस्त्रसंघाद्द्विधाप्तात्फलं लवककलिकेकं स्यादस्वं कसु ॥३॥
द्राः ॥११॥ दिघ्नो द्वियादिनगणोऽककुभिस्त्रिदोऽलै ७३ भक्तः
फलांशाककेव्याविवरं कुजः स्यात् ॥ त्रिघ्नो गणः स्ववसुदक लव
युक्सा त्रीशके ड्वनवाद्यहि गुणा गणोन लिप्तं ॥१२॥ ध्रुपि
ऊर्केभक्तो लवाद्यो गुरुः स्यात् ध्रुपिंड खवेदोल ७० आप्तलिप्तावि
५२
६

हीनः ॥ त्रिनिघ्न ध्रुपिंडाद्द्वियाप्तैः ५ किभाक्तैः खवाप्तांशाद्योगोऽभ्रगो
राश्रुकेडः ॥१३॥ खाग्रधृतो ३० दिनगणोंऽशाद्युखः शनिः स्यात् षट्
पंचभूहृत १५६ गणात्फलं लिप्तिकाद्यः ॥ गोऽक्षागनागविगतिः ५५८
शानिर्गोभ्रगोष्ट्या ७९० पंचाग्न्याप्तयाथ षडिल्वाद्ययुतस्त्र भुक्तिः ॥१४॥
राहोस्त्र्यंकुशानिनोस्वज इन्दुरामास्तकाश्विनोऽत्र चलकेन्द्र जवा
र्यलिप्साः ॥ लिप्ताजिनाविकलिकाश्च खरोऽशराः खंशुक्रोर्ध्रुके
न्द्रगतिरद्रिगुणाशनेन्दुः ॥१५॥
सौरो केपि विधुवमेककलिकोना
ओगुरुस्त्वार्यजोम्रकराहुश्च कुज केन्द्रकमथायत्रोध्रुमागत्रानिः ॥

र	च	बु	शु	म	बृ	शु	शु	रा
५२	५८	६	३	३१	१५	९	३	२
८	२५	४५	११	२६	२४	०	०	०

७

द्यौर्कं केंद्रमजार्यमध्यगमितिनिमयांतिदृक्तुल्यतां सिद्धैस्तैरिह
धर्मपर्वनिमसत्कार्यादिकं त्वादिशेत्॥१६॥ इति श्री सकला
गमाचार्यवर्यश्रीकेशवदैवज्ञात्मजगणेशदैवज्ञविरचिते
ग्रहलाघवे सिद्धांतरहस्ये मध्यमाधिकारः॥१॥ छ॥ छ॥
दोस्त्रिभोनं त्रिभोर्ध्वे विशेष्यं रसैश्च क्रतोंकाधिकं स्यात् भुजो ॥६॥
नं त्रिभं॥ कोटिरेकैककं त्रित्रिभे स्यात्पदं सूर्यमंदोच्चमष्टा
द्र्ययो ७८ गाभवेत्॥१॥ मंदोच्चं ग्रहवर्जितं निगदितं केंद्रं त
दाख्यं बुधैः केंद्रस्यास्य च मंदफलं क्रियतुलादौ यथो विधेयं खेः॥
केंद्रं तद्भुजभागखेचरखेवानघ्नान खाब्धि पृथक्कलं द्रोत्र

ग्र॰ ७ १

त्तरादर्धोश्चाथ विधोः श्च सार्के शीतगोलिप्ताः खखाष्ट ८००घ्नतः॥
यातेस्तेभभुक्ती क्रमाद्धृतनषट् निघ्नेगतेष्येनयो रिंदोर्भुक्तिहृते
जैवैक्य विहृते यातेष्यनाड्यः क्रमात्॥१२॥ इति श्री सकलागमाचा
र्यवर्यश्रीकेशवदैवज्ञात्मजगणेशदैवज्ञविरचिते ग्रहलाघवे
सिद्धांतरहस्ये चंद्रसूर्यस्पष्टीकरणं॥२॥ छ॥ ॥ छ॥ ॥ छ॥ छ॥
खमष्टमर्त्तो द्विभभुक्त्युदध्यगोभ्यो ऽधिकृदशोनवनगाश्वि
नोक्षदस्रानाः शरांगाग्नयः॥ कुज्यांकदहनाः खखाब्धयइभां
गरामाः क्रमात् नवांबुधिदस्रोनभः क्षितिभुवः श्चलोंकाद्दमे॥१॥

खंभूकृताकुयुग्रसवोद्रिभाम्बाः खतिथ्योष्टाद्रिदवोनवनव क्षितयो
के पक्षाः ॥ ३ ॥ अर्को श्विनः शराः खगक्षितयोक्षतिथ्यागोष्टौ खमाश्रुप
ळजाः स्युरिमे विदोंकाः ॥ ४ ॥ खंतत्वानिनगाब्धयोष्टषट्काः पंचेभा
गजखचराः रसाब्धाः ॥ नागाश्वादिदिग्नवबाहुयः षट् षट्क्षीष
ट्गुणाः नखोगुरोः स्युः ॥ २ ॥ खमग्न्यगेस्तूल्या रसयमाभुवः षट्क ॥ ६ ॥
धृतयो रिसिद्धाः पक्षाश्चाग्नयउदधिनाराविदहनाः ॥ हिमहन्यौ
दंन्वंतः खजपिलताभूरसताश्रिवेदो दंन्वंता रसयमगुणाः ख
भ्रगुजनेः ॥ ४ ॥ खमिषुक्षितयो गजाब्धिनो गोदहनानागक

ताः पयोधिबाणाः ॥ द्विरगेषु मिताहुताशबाणाः शरखदाः स्त्रिगुणाध्र
तिः खमार्कैः ॥ ५ ॥ भौमार्कीज्यविहीनमध्यमरविः स्यात्स्वाभ्रुकेंद्रं
नु विद्ध्ग्वारलै मिदं रसोर्ध्वमिनभानुभुक्तदंश्चादिनैः ॥ भकी:
खादिफळक्रमादिहगतां कोसौक्षयध्याहितात्छेषाद्बाणकुलब्धि
हीनयुगयं दिकद्रू लैवाद्यं फळं ॥ ६ ॥ खंगोश्विनो द्रिमरुतोक्षग
जानवाश्राः सिद्धेंद्वः खदहनः क्षितयो रुजोकाः ॥ मंदाबुधस्य
खमिनाः कुदस्रोष्टपक्षा देवाः शरानळमिता रसवन्हयस्युः ॥ ७ ॥
खंदृक्शीणि नवाग्नयोल्युदधयोक्षाक्षानगाक्षागुरोः श्रुक्षस्या

श्र रसेशा विश्वमनवो द्विर्बाणचंद्राः क्रमात् ॥ खंगोऽङ्गाः खवह्नताः
खषट्नागनगा गोऽष्टौ त्रिनंदाः शनेः ॥ बुद्धोऽध्यग्निषडग्निना
गग्रहृतः स्यान्मंदकेंद्रं कुजात् ॥ ८ ॥ मृदुकेंद्रभुजांशका दिना ॥ ७ ॥
प्ताः फलमंकः प्रगतः स्तद् निनैघ्यात् ॥ परिशेषहृताः दिनापि
युक्तोदशाप्तकैः फलमंशकादिमादं ॥ ९ ॥ प्राग्वध्यमेचले
फलस्यदलं प्रदध्यात्तस्मात्रमादमखिलं विदधीनमध्ये ॥
ज्ञाककेंद्रके पि च विलोममतः श्चशीघ्रं सर्वं च तत्र विदधी
तस्त्र वे स्फुटो सौ ॥ १० ॥ मांदोकांतरमार्कि स्तगुरूणांभक्तं

बाणनगैशारैः खरामैः ॥ विद्गवा द्विहृते शुभाजितं न हृद्यामाग्व
दितौ मृदुस्फुटासा ॥ ११ ॥ भौमाचलांक विवरं शारहृत्स्वबाणांशा ॥
ढ्यं त्रिहृत् सत्ता हृतं द्विहृताक्षभक्तं ॥ तद्धीनयुक् क्षयचयेपि मृदु
स्फुटास्यात् स्पष्टोथ वेदू कुरुणात्पतितानु वैकी ॥ १२ ॥ शुक्रास्यो
श्चलभवात्यगतायदांक शेषांशाकाश्च पतिताः पृथगक्षभक्तस्यः ॥
येल्याप्तगोः स्त्रि विहृता अन्य जोक्षभक्तो देयाः स्वशीघ्रफले
वस्फुटयो स्फुटौ स्तो ॥ १३ ॥ कुजबुधभृगुजानां चलांको लग
स्याद्द्वाहृत परिशेषांशा गनगाद्यग्निभक्ताः ॥ फलमिषुदहनैर्यु

कुस्तभगोभिस्त्रिबाणैर्भवतिगतिफलंतस्यातदानैवपूर्वे॥१४॥

भौमादिनां		०	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	०
शीघ्रफलांकानाह॥	मंगल	०	५८	१३७	३०४	२२८	२७९	३४५	३५६	३७२	४००	३६८	२४८	०
	बुध	०	४१	८१	११७	१८०	१७८	१९९	२२२	२१२	१२५	११५	८२	०
	गुरु	०	२५	३७	६८	८५	९८	१०८	१०८	१०२	८२	६६	३६	०
	शुक्र	०	६२	१२६	१८६	२४६	३०२	३५४	३८५	४१०	४६१	४०३	३२६	०
	शनि	०	१५	२८	३२	४८	५४	५७	५७	५३	४५	३३	१८	०

॥८॥

भौमादिनां मंदफलांकानाह॥	७	०	१	२	३	४	५	६
	भौ	०	२५	५७	८५	१०९	१२४	१३०
	बुध	०	१२	२१	२८	३३	३५	३६
	गुरु	०	१४	२७	३९	४८	५५	५७
	शुक्र	०	६	११	१३	१४	१५	१५
	शनि	०	३९	४०	६०	७७	८९	९३

त्रिनृपै राशिजित्सुभिः १४८ शारा
कै १२९ र्नगभूपैः १६७ स्त्रिभवैः ११३
कैमात्कुजाद्याः॥ चलकेंद्रलवे प्र
यांति वक्रं भगणांतैः पतितैर्भुजं॥
तिमार्गी॥१५॥ क्षितिजोदयमेर२८
रुदेति पूर्वेगुरुरिंद्रै १४ रविनस्तुस
प्तचंद्रैः॥१७ स्वस्वोदयभागसं
विहिनैर्भगणांशैरस्तमयांतिवा
रुनं॥१६॥ ॥८॥ ॥९॥ ॥९॥

रवद्ग्रौस्थ्यजिनैः २४ परेऽज्ञभृगेर्वास्तदयास्तोक्षदिनैर्नगाद्रिभूभिः॥
उदयोऽस्तन रवैस्योह्नीदुभिः प्रागस्तोक्षदिनैर्दलैनेश्व षड्सुरैस्या
त्॥१७॥ वक्रोदयादिगदितांशकतोधिकाल्याः केंद्रांशकाः क्षि
तिसुताद्विगुणाः स्त्रिभाक्ता॥ साकांशकादशाहतांगहृताः
कुभक्तावक्राद्यमाप्तदिवसैक्रमशोगतैष्यां॥१८॥ पूर्वास्ता ॥९॥
दुदयः परेऽन्त्यनुगतिस्तायास्तमेधृभ्रुमोमागेस्तोत्रनवदेलदेन
दलनाष्ट्याज्यात्राद्दंतैर्दिनैः॥ चांद्रेस्तसरतल्परं तत्व थभृगोः
सार्धद्विमास्यान्ततोष्यभिव्यं प्रिभुवांश्रिण॥ क्षिन्नरणे केन॥ष्टमा
सैक्रमात्॥१९॥ भेभिस्यास्तादुदयकुदिटिल्कर्जुबमौ

द्व्यंक्रमास्यान्मासैर्वेदैरथस्र्यामितैस्तौर्चनाश्यांचदिग्भिः॥ जीवस्या
व्याःसवरणायुगे॥४७॥ सागरैस्सांघिवेदैःस्तद्वतौरैःसवरणागु
वा१।७॥ त्र्यब्धिरामै३।१५ सार्धैः॥२०॥ क१ मित्र षि ५ षु ५ त्रिरक्षि
ति१ षट्द्विधा अत्र १०।१०। युग्दिग्लवैस्तूनगुणतः क्रमेण॥ नक्रादि
गार्कोदुदयंत्रयातिकीटादिगाद्धस्थ धिकेस्तमेति॥२१॥ नगषड
गगजांकाश्रंकश्लोकांगषड्कांगरलुभि७।६।३।८।१।१०।२।७।८
।६।६।६। रजनोकोत्सूएस्युक्रः परेऽस्रौः॥ उदयतिदिग्भिर्द्यंगत्वेगाश्च
नुषड्कादिगजदशाभरंत्रौरेनिपूर्वास्तमूनः॥२२॥ षडिषुरसगजा

केंद्रार्केनागांगगपंचागरुतुभि ९।५।६।८।१२।१४।१२।८।६।५।६।६।९।
रजतोर्कोद्योधिकौत्रैः परास्तं ॥ भृगुरथयमवेदांगांगषट्‌बाण
बाणाक्षदस्रयुग्मगुणस्त्र्यैत्रैकलवाः प्राग्वदिति ॥२३॥ ॥२।३।६।९।
।६।९।९।५।५।६।५।४।४।३।३।२। इति श्रीसकलागमाचार्यवर्यश्री
केशवसांवत्सरात्मज गणेशदैवज्ञविरचिते सिद्धांतरहस्ये ॥७०॥
ग्रहलाघवे पंचतारास्पष्टीकरणं ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥ छ ॥
लंकोदया विघटिका गजभानि गोंकदस्रास्त्रिपक्षदहना
क्रमगोत्क्रमस्थाः ॥ २७८ । २९९ । ३२३ ॥ हीनान्विताश्चरदलैः

क्रमगोत्क्रमस्थैर्मेषादितो घटत उत्क्रमतस्त्वमी स्युः ॥१॥ तत्का
लार्कः सायनः स्वोदयघ्ना भोग्यांशाः खत्र्युद्धृता भोग्यकालः ॥ एवं
यातांशैर्भवेद्यातकालो भोग्यः शोध्योऽभीष्टनाडीपलेभ्यः ॥२॥ त
दनु जहीहि गृहोदयांश्च शेषं गगनगुणघ्नमशुद्धहृल्लवाद्यं ॥ स
हितमजादिगृहैरशुद्धपूर्वैर्भवति विलग्नमदोयनांशहीनं ॥३॥
भोग्यतोल्पेष्टकालात्खरामाहतात्स्वोदयाप्तांशयुक्भास्करः स्या
त्तनुः ॥ अर्कभोग्यस्तनोर्भुक्तकालान्वितो युक्तमध्योदयाभीष्टका

कोभवेन्नृणां।यद्दिननुदिननाथाविकराश्चोत्तदंशांतरलुतउदयः
स्यात्खाग्निहत्लिष्टकाळः।३इनतउदयतुनश्चेत्तखशोध्योद्युरात्री
न्निघ्नातुसरसभाकोस्यात्तनुरिष्टकाळे॥९॥गोळेस्तःसौम्ययाम्य
म्योःक्रियघटरसभेरवेचेरथायनेतेनकाकीराज्ञषडुथघरपळ ॥१३॥
युतोनास्तुपंक्षैश्छायैवेदुंनाउष्ह॥दस्वार्धगोळयोस्यात्तद्युत
रवसुण्णाःस्यान्नित्राधैस्वथाक्षछायेषुघ्नाक्षभाप्ताःकृतिदघ्र
मत्वैनायमाशाःपळेशाः॥६॥यातःशेषःप्राक्परात्रोन्नतः
स्यात्काळःस्तेनोनंद्युखंडेनतंस्यात्॥अक्षछायावर्गतत्वाशा२५।

युक्तामार्तंडाशस्याद्दंगुळाद्योक्षकर्णः॥७॥वेदेशाः३३४शर५
हेच्चराद्यर्हिताःसौम्यानुदग्गोळयोर्हारोथोघटिकार्धयुक्ष
नेत्रतेद्यैरसःसमाख्यःस्मृतः॥वेत्ताधेत्रिकुता१३॥३०॥न
तंयदधिकंवेदाहतं४तद्द्वियुक्स्पष्टोसौतद्युग्घरस्त्वभि
मतःस्याद्दक्षकर्णोघ्नितः॥८॥दिघ्नाक्षभाहृतवर्ंस्वगुण
हिनिघ्नंस्वच्छंशा५॥युग्युगभवा१३॥मिलमत्रभाज्यः॥क
एकगुणादिकरहेघ्नहराप्तभाज्यःकर्णोर्कं१२॥वर्गविवरा

स्पदमिष्टभा स्यात्॥८॥ कर्णः स्यात्पदमर्के।१२।भाहतियु
तेस्त्रभृत्कभाज्योद्धरेतोभीष्टस्त्तत्पलकर्णघातरहितामध्या
ह्नेराध्योहृतः॥२॥ चेद्धृदां कधराख्यि३९४कोः पृथगतो वेदां
कोत्र्यह्९३९४। नाडुणाप्ताद्व्यः स्तस्य पदं घटीमुखं नतं स्यादर्धे ॥१२॥
नाडीवियुक्॥१०॥ स्युः खं इानिरवबाधयोंबरकृताः शैलाग्न
योभ्ध्यग्नयश्विंशारुत्ल धृतीनवारिनिधयस्तैः सायनं शग्न
लौस्ते।४०।४०।३७।३४।३०।२५।१८।१२।४।बाह्वंशाभ्रकु०

भागसंख्यकसुतिः शैषेष्यघातादृशा१० प्त्याद्ध्यादिग्वि
हृत्ताच्चवादिरपमस्तद्दिकस्वगोलाद्भवेत्॥१३॥ षड्घ्नी
षुदधिदककुभिरर्ध खेदभुजांशादिनांशमितेक्यं॥ शेषह
तैष्यदिनांशायुतं वांशाद्यपमः सुखसंख्यवद्दत्ये॥१२॥ रस
त्रिषुदधिद्विभ्रमितैर्लवादिकोपमः ६।६।५।४।२।१। दिनां
शाल्पभ्य१५खंदकै प्रभवेत्सुखाप्तये थवा॥ ततोदलानिशेष
घ्ये स्तिथि१५ घ्नशेषमेष्यहृत्तिथि१५ घ्नमुडुसंख्यया

युतं भवति दोर्ल्वाः ॥१३॥ द्युदलतिथिवियोगस्तद्दिनाद्य:
श्वरं स्यादथ निजगज८।१।भागोपेतमुष्ण१।भार्त्तं ॥ दिनदल
दपभागास्तत्त्व२५लिप्तायुता स्युर्द्युदलश्रवणभुजत्वे ते
केमाद्याम्यसौम्याः ॥१४॥ क्रांत्यक्षयसंस्कृतिर्नतांशा ॥१३॥
स्तद्दिनानवतिस्युरुन्नतांशाः ॥ दिनमध्यभावास्ततो
पि ये स्युः कोटिसंज्ञास्त्रिघु खअंकैः परारयः ॥१५॥ नवति९०
गुणितमिष्टमुन्नतं द्युदलहृतं फलभागलोपमः ॥ कथि

परगुणस्त्वदु धृता रविनवष्ट ८९१२॥ श्रवणोथ वा भवेत् ॥१६॥
लरणि नवरसा८९।१२। श्रवोत १२ हृताप रविहृता जपमो
भवेन्नतः ॥ दिनदलगुणिता भुजांशका नवति९० हृता अ
थवेष्टमुन्नतं ॥१७॥ खांककृन्न९० नतघटिकादिनार्धभक्तभा
गास्युस्तदपमजांशकाः परस्माः ॥ सिद्धा२४संसानिगदितवता
भुजांशास्तत्कोटिस्युरिति निजयंत्रजोन्नतांशाः ॥१८॥ अभि
मतमंत्रेलबास्तलोपमो सोजिन२४ निघ्नः परहृन्न लो भुजांशाः ॥

द्युदलघ्नाः खनवो २० हृताः कपाले प्राक्पश्चात् घटिकाः क्रमा
कुनेष्याः ॥१९॥ यंत्रलवोत्थक्रांतिलवाप्ताब्धिखिभदस्राः २८८ स्यु
र्दिह्कर्णाः ॥ कर्णहृताक्षास्त्स्याद्दपमोत्तोबाहुलवास्त्वयंत्रलवा ॥१४
वा ॥२०॥ वृत्ते सममण्डलगतेतु केंद्रस्थितशंकोः क्रमशोविशल्यपेति ॥
छायाग्रमिहापरान्त्यपूर्वान्तान्यां सिद्धति मेरुदक्चयाम्या ॥२१॥
वार्के क्रांतिलवाक्षकर्णनिहति भक्तिनिघ्निनभोक्षाग्न्याप्त्याप्तापस्व
रविर्दिग्भुजोयमदिशा द्विःश्चाक्षभा संस्कृतः ॥ केंद्रभोत्थवृत्ते

सम्पूर्णगुणवद्धाग्रात्वदेयोभवेद्याम्योदक्सभुजार्द्धकेंद्रमि
त्तितासभुजश्चपूर्वापरा ॥२२॥ द्युमानखगुणं ३० त्तरंशिवा११
गुणं दिनेत्याधिके ह्ययाम्य उदगथान्युदग्भवतियंत्रभागाप
मः ॥ वसुद्युभयसंस्कृतिर्नवति ९० यंत्रभागांतरोद्भवाप
महृतानतोभुजलवादिगं शाः स्मृतः ॥२३॥ समकुविनि
हितेतरीयंत्रस्परशानियथाहिदिगंशकाग्रकेंद्रे ॥ अवलंबवि
भोनकेंद्रसंस्थषीकाभा थदिशोत्रयंत्रगास्युः ॥२४॥ क्रांतिः
स्फुटाभिमतकर्णगुणाक्षकर्णनिघ्नीखखवाद्रि ७०० हृदप

५८

क्रमदिग्भुजस्यात्॥ संस्कारितोयमदिशाक्षभयास्फुटोसौलद्दृग्भा
ळतिवियोगपदंच कोटिः॥२५॥ ज्ञात्वाशाः परखेचरेपरमुखीप्राक्
खचरेत्रमुखी बिंदोः कोटिमितोभुजस्य दिशितन्मध्यप्रभांविन्य
स्येत्॥ बिंदोर्भाग्रगशंकुमस्तकगतेसूत्रेनळेखेखगंके बिंदुस्थ ॥१५॥
नराग्रभाग्रगतेसूत्रेनळेलोकयेत्॥२६॥ इतिश्रीसकळा
गमाचार्यवर्यश्रीकेशवसांवत्सरात्मजगणेशदैवज्ञविर
चितेग्रहलाघवेसिद्धांतरहस्येलग्नादियंत्रछायायंत्रे
भाग्रादिकसाधनाधिकारः॥ ॥छ॥ ॥छ॥ ॥छ॥ ॥छ॥

२८

गतगम्यदिनाहतलघुभुक्तेःखरसाप्तांश ६० युग्वियुक्युतोग्रह
स्यात्॥ तत्कालेभवस्तथाघटिकाःखरसै ६० र्लब्धकळो
नसंयुतःस्यात्॥१॥ एवंपर्वांतेविराहुकेबाह्वोरिंद्वोर्त्यंशाः
संभवश्चेत्ग्रहणस्यातेंशानिघ्नाःशंकैर १३ शैर्लब्ध ७ भक्ताव्य
गुकांशाःस्यात्सूर्यहकोंगुळादिः॥२॥ व्यसुशर ५९ गात्तीषु
शैः ५ दिग्युक् ७ भवेद्धुपुरुस्तगोरथसीनरसचोबिंबंमुक्तियु
गाचळभाजिता ७४॥ ॥३॥ तदपिहिमगोबिंबंत्रिघ्नंनिज
शैः ११ लब्धान्वितं॥ विवास्खु ८ भवतिक्ष्माभाबिंबंकिळांगुळ

२९

पूर्वकं॥४॥ गतिर्द्विघ्नी शाप्तां गुळमुखलनुस्यात्खरसेतो विधो
भुक्तिर्वेदाद्रिभिरपहृता बिंबमुदितं॥ नपाश्वोनावांद्रि १५ गति
रपहृता त्रोवनकैरे २२ रदा ३२ भ्या भूभास्यादिनगतिनगां
शेन रहिता॥५॥ छादयत्यर्कमिंदुर्विधुं भूमिभा छादकच्छा ॥१५॥
द्यमानैक्यखंडं कुरु॥ तच्छरोनं भवेच्छन्नमेतद्यथा यागाह्रेही
नावशिष्टं तु खंछन्नकं॥६॥ मानैक्यखंडमिषुणा सहितं द्विनि
घ्नं ५० छन्नाहतं पदमतस्त्वरसांशहीनं॥ ग्लौ बिंबहृत्स्थिति
रिपंघटिकादिका स्यान्मर्दं तथा तनुदलोनरखग्नहाभ्यां॥७॥

युग्माहतेऽन्यगुणभुजांशमैः पळैसाद्विष्ठा स्थितिर्विरहितास
हिताकेऽर्कषड्भात् तू॥ ऊनेऽव्यगाविलरथाभ्यधिके स्थितिस्तु स्पर्शो
न्मिमत्रमगलेचलनथैवमर्दे॥७॥ तिथिविरतिरयं ग्रहस्यमध्यः स्व
रहितः सहितो निजस्थितिभ्यां॥ ग्रहणमुखविरामयोस्तु काळो
विनिपिहिता पिहितस्य मर्दकाभ्यां॥८॥ पिहित हते च स्थिति
विहृतं तत्से चरणभेषु कूलैर्येन मभिष्टं॥९॥ स्पर्शादिकं यदि
विधोर्दिवसस्य शेषे याते थवा युदळतो द्विवरं रवेस्तु॥१०॥

त्रैरस्तद्युनितनिशाशकलं क्रमात्स्यात् प्राक्पश्चिमं नतमिदं वलनस्य
सिध्यै ॥१०॥ त्रिभयुतोनरविस्पविधुयुक्तेयनलवा अक्षतः
स्वरदद्वले ॥ नगाशरेंदुमितैर्वलनं भवेत्स्वशरवादिककुब्तथ
मध्यनताक्षयत ॥११॥ विषयलाब्धिगृहादितउक्तवद्द्वल
नमक्षहृतं पलभाहतं ॥ उदगपागिह पूर्वपरे क्रमाद्रस
हृतोभयसंस्कृतिरंश्यय ॥१२॥ मानैक्यार्धहतात्स्वषष्ठ
पिहता ५०न्मूलं तदा ग्रासं फः खछन्नांसद्वले कमुकच ७

स्पर्शमुक्त्योस्तु काले ॥५॥ मदीदेवं मीलनेन्मीलनेनेस्तोग्रासोनादेश्यांगु
लाख्योरविंदौः ॥ धूम्रः कृष्णः पिंगटोग्राद्धसर्वग्रस्तः श्वेतः केस्तुलधूम्रस
देवा ॥६॥ दृष्टिश्वेलनं स्पष्टग्रासेनेननो ॥ डीभत्ना ॥ रूपार्धनोयतं विद्या
दिष्टकाले केस्यग्रासं ॥७॥ इति श्रीसकलागमाचार्यवर्यश्रीकेशवसांवत्स
रात्मजगणेशदैवज्ञविरचिते ग्रहलाघवे सिद्धांतरहस्ये सूर्यग्रहणाधि
कारः ॥ ६ ॥ ॥ ६ ॥ ॥ ६ ॥ ॥ ६ ॥
अथ मासगणात्सुलघुक्रियया ग्रहणद्वयसिद्धिकृते भिदधे ॥ स्फुटसू
र्यविपाततिथिश्च नपुंपसनादिविशिष्टचमत्कृतये ॥१॥ क्षेपाभाद्यः

खंडस्ताभूदृत्तोके रुद्राः शैला नागचंद्रा विपाते ॥ इ सेषुन्यंबज्ञिणः श्वं
द्रवाणावाराधेद्वोव्यं घ्निनंदाश्च यः स्यात् ॥२॥ भानोः खंभूः खाब्धयोयं
ध्रुवः स्यात् शैलं क्रकौराशिपूर्वोव्युगोस्यात् ॥ चक्रस्याकोभूरसाश्चा
थतिथ्यावाराद्यास्याक्षाः खगस्तकेरामः ॥३॥ मासोघतो द्विगुणितग ५८
घड्निघ्नराप्तराश्यादिनारहितमासगणेरविस्यात् ॥ मासाग्रहाणि
विनिजत्रिलवाश्च तेन्त्रा मासा
घ्नितुल्यकलिकाः स्युरयं वि
पातः ॥४॥

	र	र	बा	ध	ध्रु	र	र	वृ	बा	
क्षेपक	० ४ २१	११ ७ १८	० १४ २९	३ [illegible] २	३ कः	० १ ४०	७ ९ १२	९ ९ ६	८ ९ ३८	

गादित्ताः खच्छन्नजाः राज्ञ्यः ॥ सव्यासव्यमपार्श्वदक्षवलनजा
राः घ्निन्न षड्भाच्छराशापाः स्याङ्ग मध्यमन्यादौशरवद्या
सोथवादेषकं ॥१३॥ मध्याछन्नाराद्धिभिः प्राकृपश्चा
द्दिहोव्यस्तं तुच्छगोस्पर्शमोक्षौ ॥ खयस्ताखच्छन्नपादेप
रे प्राक्दत्ते दिंदोन्मिलनोन्मिलनेस्तः ॥१४॥ इति श्रीसक
लागमाचार्यश्रीकेशवसांवत्सरात्मजगणेशदैवज्ञविर
चिते यहुप्रबोधसिद्धांतरहस्ये चंद्रग्रहणाधिकारः ॥५॥
५ ५ ५ ५ ५

लग्नं दृग्गौने त्रिभानं पृथक्खंडितं क्रो स्वैत्रौ संस्कृतो क्षोनतां त्रगाः॥ तद्द्विघ्नं त्रौ खं
गैत स्वेद्धि क्रो ध्रौ धो सो युनः खंडितः स्त युत सः॥१॥ सा कौ १२ हा र स्वा त्रिभो ना
द्यो कैविश्लेषां त्रगा यां १० हीनघ्न श्रा कोः १४॥ हा रा प्ता स्वा लंबनं ना डिका द्यं नि
घ्नं स्वर्णं वित्रिभे कौ धिकोने॥२॥ त्रिकुनिघ्न विलंबनं कला स्ताः स हितो नः तिथि १९
वघ्न खः शेरोतः॥ अथ पंक्ति लंबनं लवा स्तैर्युग्गमु भिवत्रिभतः पुनर्नतां त्रगाः॥३॥
वशा १० हत नन नभागो नाह्नताः ष्टेदव स्त द हितं स घृति लिप्तैः षड्गि रा प्ता स्तएवा॥
स्वदिगिति नले रतत्सं स्कृतः सो गुव्यादिः स्फुटरिपुरस्तु नोत्र स्यौ स्थितिखंड त्र
पूर्वं॥४॥ स्थिति विरसध्न हति रंशा वित्रिभे नैः पृथक्स्थ रहित सहित माप्यां लं
बने पेतु लाभ्यां॥ स्थितिविरहितयुक्तः स स्कृतो मध्यदर्शो ह्मन शा सिद्ध भवेतां

॥ स्यंशा कैन रहिता मनु १४ तष्ट मा सा रक्तं गणा त्रिकु १० लवा द्य लवं ग्रहा
दि॥ स्वाद्ध्रौ चिता दिनमु खं मनु १४ तष्ट मा सा मा सैो द्य तो दश गुणा द्धकु
णा ३२७ नियुक्तं॥५॥ मास गणा त्तु नितो र विरूनः श्व क्रहत ध्रव कोम नि
तेन॥ संक लिताङ्ग लरे ध्रव लेस्युः क्षेप युता नि तमा सि सिता ते॥६॥ र वौ पा
क्षिकं चा लनं खेट्र देवा विपा ते न भो वाण वंद्रोन रवा श्वा॥ षट्कायुगा क्षा
ष्टा द्यं च रते दिना द्येन भो क्षा ब्धं यो वाण वाणाः॥७॥ त्रा रा वेद प क्षा भु
जंगाग्न यो कैव्य गोषट्ट हताः कु श्वषण मा सिकं स्यात्तु॥ त्रारा वा र्ध यः स्त्री

च	र	भौ	र	पा	बु	र	गु पा	र	पा		र	शु पा	र	पा		
बी	०	०														
चा ल	१४ २३	१० २०	६ १२ ५४	० ४ ५	[illegible]	६ २६ ३६	६ [illegible] १	८ ४ २३	२ १५ २	[illegible]	११ १२ १५	० ८ २	१५ ६ ४५	२ २३ २		

पैवा भा दि स्वेत दिना धा ति
थ ट्टै भवा भू दिनाद्यं॥८॥

अभिमलतिथ्येदिनादिकेस्यप्रतितिथिसाब्धिपळानवाक्षनाड्यः॥
॥९८८४च्छनमहिशरा९२कख्याः खरांशोयमकुलवाः कुशराः१२ कळाश्च
हते॥१८॥अस्त्यस्य षट्हषार्केगात्रार्हशः१७।१५।१४।१२।८।५।२ खंशानितै
र्दत्तदाभगत्रिंदु१३लवप्रमेक्यमगतप्रोच्छिष्टविश्वां१३शयुक्॥प्राग्वस्या २०॥
न्नुस्यमर्णफलं हितिरवेः केन्द्राद्यदंम्पचेनघ्नार्क्तंस्वांग८६।लवोनितंकुलत
योः कार्थषिनुः संस्कृतिः॥१०॥हत्तेष्यदळाद्रसाप्तिः६युक्तार्द्धलितार्क
किंमृगादिगेचरत्ते॥सगृणांशाखवं न्हपोह्रः स्यादथसूर्याचपूर्वे
[illegible]वत्स्यात्॥११॥नाड्यः स्युः फलसंस्कृतिदशे३०ह्रताहारोघ्नताथो

[illegible]रसायंलक्षणकेलथोदिघटिकाः पदृणंप्राकृधनं॥स्वांग्युनानित
योजन्यथतिथिः स्पष्टा त्रिभिः संस्कृतांनसंस्कारघटीसमाश्चक
ळिकादेयाव्ययैःस्वोह्रगो॥१२॥सरवाह्रलव२४मितजंफळंयुगघ्न
लिप्तास्ताः कुरुवलेयाः स्फुटौतुनौस्तः॥विर्त्यंश्राद्रि८०युतह्रः॥
नुभक्तश्चंद्रस्यप्रभवति बिंबमंगुळाद्यं॥१३॥खबाष्ट्या८०प्ताकोग
तदव्ययुनोनाः स्वकेंद्रेकुळीरनक्राद्येस्याद्व्यशिलवभवा१०।५०।अं
गुळाद्यर्कबिंबं॥राह्रोविषुः५।स्यतिथि१५।लवयुकस्यात्कुमास्यां

ध्नर्णं रवाक्षाप्ताकींगतदव्येमतो नक्रकक्यादिकेंद्रे ॥१४॥ ज्ञात्वैवं ति
थिपूर्वकं ग्रहणजं शेषं वदेत्सुधीर्वत्षण्मासैरुलुपक्षवर्जितयुतैः पक्षे
थवा न्नौकयत् ॥ अर्केदुग्रहणं व्यगोर्भुजलवैरिन्तथ्य १५ त्वार्केलूक्ता ॥२१॥
गायम्यिर्व्वस्व८ धरैदेषु रात्रिगतिथौ वाह्नि निशामाश्रीते ॥१६॥ मत्र्यंशा
गुण्यो ३० निघ्नो हरोयं वेद ८ घ्नोंके ९ हृतो व्यगो भूजांशैः ॥ हीनो भव
११ नाडिनो द्विघ्ने ७ हृत्स्वाद्ध्वंशीनरवीनेष्वादिके वा ॥१७॥ अमां
तेनतनाडिकाद्विरहितायुता त्वाक्यरेग्रहादिकरेव नतांशकं
...संशा ६ संस्कारिताः ॥ व्यगोर्भुजलवाः स्फुटाः स्युरथ सप्त ७ घ्नु

...नते निजार्धसहिता रवेः स्व गितमंसुखाद्य स्फुटं ॥१७॥ व्यगुमध्य
पर्ययगणो द्विगुणो वणिगादिगो व्यगुग्रहे कुयुतः ॥ स्मृतश्च केसं स्तकयु
तो विधितो गतपर्वपो मुनि ७ हृतो वर्द्धितः ॥१८॥ तिथि १६ रवि १२ हृति
रंशगास्तैर्युताकों विधुः स्यादथ जिन २४ गुणहारो द्धा ६२ युक्ता द्युतिः
स्यात् ॥ खखरसा २८८ कुव्धाः स्यात्सूर्ये भुक्तिस्ततः स्युर्गतयुतिजगतग
म्या नाडिकास्तिथ्यपायात् ॥१९॥ इति ग्रहलाघवे पर्वानयनं ॥ ६ ॥ ६ ॥
अथवा यतिथिपत्रतो नगम्यः ॥ पर्वानश्वर रविः स्तमस्तिथेर्वा ॥ भस्यते
ष्य घटीयुतिर्द्युमानं तेभ्यो थ ग्रहणद्वयं प्रवच्मि ॥१॥ ताराषट् ६ २ १ व्य

गतिथियातगम्यनाडीयोगोत्ताप्युरविदोर्लवोनितास्ते॥संमुक्तानिज
दव्यभूप१६॥भगेकाभ्यांछन्नेवांगुळबदनंभवेत्सुधांशोः॥२॥रसकंध
युक्तिथिघटिहृतबाणांकरुलवाः६९५।गुळमुखंविधुबिंबं॥दशाविमुक्त
१०तिथिघटिहृतदृग्दृग्गुणंभुवो१३२२गुळमुखाक्षितिभास्यात्॥३॥
विदशे१०तुघटीहृताःखभूषट्६१०व्यगुभास्वद्भजभागवर्जितास्ते॥ ॥२२॥
क्षितिकंठहृतास्तुरंग७।भक्तास्छगितंवांगुळपूर्वकेविधोस्यात्॥४॥
भगतागतनाडिकैक्यभक्तानववेदतवदंदु विवमुक्तं॥विमनूतुघटीहृ
[illegible]शाराक्षद्विभुवः१२१४९स्यात्क्षितिभांगुळादिकाबा॥५॥खवात्य१

[illegible]७०क्षितिथिघटीविहृताःसवेदा४वाथोडुनाडिहृतदेवयमाः॥२३॥
सरामाः३हीनाव्यगुस्फुटलवैर्भव११।संगुणास्तेनै[illegible]७हृताःखवरु
चेःस्छगितांगुळानि॥६॥रवि१२लवयुतभोनोदोर्लवव्यंगा३तुल्ये
विरसलवमहेशा१०१५०व्यंगुळैर्हीनयुक्ताः॥उजथटरसभेकैबिंब
मस्यांगुळाद्यंस्छितिमुखमवशिष्टंपूर्ववत्ज्ञेयमत्र॥७॥इतिश्रीसक
ळागमाचार्यवर्यश्रीकेशवसांवत्सरात्मजगणेशदैवज्ञविरचितेग्रह
लाघवेसिद्धांतरहस्येतिथिपत्रादेवग्रहणद्वयसाधनं॥६॥ग[illegible]॥
साकों१२।शाविहृत्कुरुपक्षतिश्चयेकेव्यग्वकेभिरमथकेंद्रव्याद्यौ[illegible]

र्येत्॥ षड्गुणे ९८ विहृतमिदं क्रमात्स्युर्वाद्यं स्वर्णे स्याद्युगुरवि

॥२३॥

साकं ॥१२ शाविहृत्कुरुपक्ष निक्षेपकै व्यग्वकैर्विरमथके ब्लाह्यु गो
र्येत् ॥ षड्गुणे र्विहृत्तमिदं क्रमात्स्युर्वाद्यं स्वर्णे स्याद्युगुरु विगोल्वयोः
पृथक्कृतन् ॥१३॥ त्रिभायनल्ववान्वितारुणवराहूनं द्युक्षभाहृतेः
स्फुनिहूनं धनर्णमासमेक गोल्वे व्यगोः खखानल ३०० विशेषतः
स्मरसभायनार्कोदयः शारहृद्कु १२५ हृतो धनाधनमनल्पका लो
दये ॥२॥ द्युमिति प्रतिपद्गमांतरं यत्तु छरसमक्तं स्वमृणं दिनेधिको
ने ॥ धनमत्रच्चतुष्कसंस्कृतिश्चेत्तपनास्तेविधुरीक्षितेन्यथा

न॥३॥ चक्राद्ब्धो मधुवक्त्र मासनिचयो विश्वा१३ पचक्रोनितोद्वि२
घ्नोयुक् दश१० मास घूर्जेरि द्विनै ११ भैः २७ शेषितो मच्युतः॥
ध्या२ प्तः स्याद्मुखः पृथक् तिथि२५ लवैरूनोस्य वा द्वंशाकौ २४॥
प्तांशेगनयुतोधराजरसभेमासादिकः स्यान्मघोः॥४॥ तिथि२५
दिनरहितादब्धोसौ द्विधानेश्च मासैः क्रमशाद्रहभवेनांमं त्रिणे
स्तोदयोन॥ अथ मधुमुखमासाः सप्तभू निघ्न१७ चक्रैः स्वश
रयुग ४ लवाद्व्यैः संयुता मार्गणा५ घ्नाः॥५॥ उदधिरस६४ स

मेताः छिद्रखेगामि२९ नष्टानवनव२९ परिशुद्धाः पंचभक्ताः पृ
थक्स्थाः॥ रसगुण३६ दिनहीनाद्ब्धाद्विधाचेत्तनस्तैर्भयुग्मह
रिदिग्लस्तांबुदयोस्तः क्रमेण॥६॥ नवमांसभ२७ घ्नस्ततो व्यपु
ष्टाः पृथगास्थोः क्रमशास्तैर्युतोनाः॥ द्विधा युग४ वासरोनयु
क्तास्तयास्तैर्बुदयौ क्रमाद्गोस्तः॥७॥ मासैनैरवै२० र्व्येरिल
वै१९ २४ रुदयास्तकालः शुक्रस्य शुध्य तिथ्युरोयेद्दिसार्धविश्वैः १३ ३४
सोन्योभवेन्मधुमुखादथनैर्युतश्चेत्स्यात्तत्परोथपुरतोपिवि

लोमश्रुध्या॥८॥ प्रथमेव्यगुचंद्रदोग्रहेंशाः सदलाद्यात्स्वपरे
नगाब्धियु ४७ काः॥ चरमेदलितानगाद्रि ७७ युक्ताव्यगु विधु
दिक्विरुगीरवांगुलादिकः स्यात्॥९॥ नृपतिथि १५ मनु १४ वि
श्व १३ रुद्र ११ गो ९ द्रि ७ श्रुति ४ वसुधा १ शरखंडकानि लैयत्॥ व्य
गुविधुभुजनोपमोत्कवत्स्याद्व्यगु विधु दिग्विशिरवांगुलादि
कः स्यात्॥१०॥ लघुगोल्पद्दनादुदेति पूर्वे भूयात्र भूरिगतिग्रहः
प्रतीच्यां॥ भूयान्लघुगः परत्र चास्ते प्राच्यां भूरिजवोल्पगुः प्रयातिः ॥११॥

४८

भास्करा १२ नगभुवो १७ गुणचंद्रा १३ भूभुवो ११ द्विविसद् ९ स्ति
थयोक्षान्॥ प्राक्कनैर्निगदिताः समयांशा वक्रिणोभसुविदोः
क्षितिहीनाः॥१२॥ खवांबुधयः ४० खयमाः २० खवसुगंगाः ८० खवा
ग ९० मिताः खवह्नयः ३० कमनशाः स्युः॥ पातलवाः कुसुतादुधभ्र
ग्वार्मध्यमचंचलकेंद्रविहीनाः॥१३॥ कु १ द्वि २ त्र्य ३ ब्धि ४ युगा ४
श्विनौ २ दलत्रयश्चेत्स्फुटपुष्टचलकेंद्रचक्रविशुद्धमस्य भमिता
सैकं लवघ्नाग नात्॥ त्रिंशा ३० लुब्धयुतं कुजात्कु १ यमैन्लाब्धी ४

४९

द्१द्रि७भक्तंक्रमात्तद्धीनाधृतिघ्निल्ना गुणघ्नुवोगो जाऽन्ता१८
।१५।१३।१२।१३२ द्राक्श्रुतिः ॥१४॥ मंदस्पष्टखगात्स्वपातरहिता २५॥
त्कोत्यंशकाः केवला कर्णाप्ता स्त्रियमाहता अथ गुरोश्चेद्वान
नाप्ताः पुनः ॥ स्वांशघ्न्या असृजोंगुलादिकशरः पातोनयुक्स्या
दसौ त्रिघ्नः स्यात्कुळिकादिकः स्फुटतरस्तत्संस्कृतश्चापमः ॥१५॥
प्राक्त्रिभेणवर्जितात्संयुतात्तु पश्चिमे ॥ खेटतोपमात्ययोः संस्कृ
तिर्नताख्यवाः ॥१६॥ षट्शैलाष्टनवार्कधृत्यदितिजाः ८।७।८।१

।१२।१८।३३। स्वंजानिकार्येनतांशाः १० शांशात् अमरखंडकेभ्य मगतोपि
ष्टांशाघात्तदृतें ॥ आशाप्ता १० रवि १२ हृच्छरांगुलहतं लिप्ताग्रहे
तानतां शेषांशाः स्वर्णमभिन्नभिन्नदिशि सव्यस्तं परे दृग्ग्रहः ॥१७॥
वक्रात्ताद्यतिथिपरगतं तद्दिनेस्यान्नकेंद्रं तस्माच्चात्यं त्वभिमत
दिनैः स्याश्युक्केंद्रोनकगत्या ॥ तस्मात्प्राग्वच्चलफलमिदं स्वाल्लितस्पष्ट
खेटे व्यस्तं दत्वा मृदुजफलभाक्स्यात्ततो वासरादं ॥१८॥ कल्याल्या
रविरर्कदरूखनरयोरन्यश्चलग्नं तयोर्मध्ये स्युर्घटिकाश्च पूर्ववद्दिनाः
पश्चात्स्ववक्रार्द्धयोः ॥ षट्घ्नाः कालनवाअमीभिरधिके गम्येस्तु

नैर्गतः ॥ प्रोक्तेभ्योऽप्यधिकैस्तनैःस्समुदयोऽन्यूनैस्तु गम्योऽत्र वेत् ॥१९॥
खाभ्राग्निनिघ्न ३०० विनिहिताः कथितेष्टकाळभोगांतरस्य केलि
कारविमोदयाख्याः ॥ लग्नसमेन पुरतोऽथ जवोत्तराप्ता योगेन वक्रि २८॥
णि दिनान्युदयास्तयोस्तुः ॥२०॥ स्यात्खाभ्राग्न्यु ३०० दयांतरं भवि
ह्नंतं २७ स्वर्णे पृथूनोदयेयत्तत्संस्कृतं दृष्टिकर्मलवतः प्राणांश्च
संस्कारिताः ॥ पूर्वोक्ता नृगुचंद्रयोः क्षणलवाः स्पष्टाभ्रगोश्चानि
ताद्वाभ्यां नैरुदयास्तकृदर्शि समतास्याल्लक्षितैषामया ॥२१॥ प
लभाघ्नवधोनसंयुता गजशैला ७८ वसुखेचरा ९८ लवाः ॥ इह

तावति भास्करे क्रमात्तु घटजोऽस्तंह्युदयं च गच्छति ॥२२॥ खेचरो कोऽस्तका
लेऽसषड्भार्कतोऽयोऽधिकोऽल्पोऽर्कतो निरयु देतीहसः ॥ अस्तमेत्यन्यथा थोवि
धेयः क्रमात्पूर्वपश्चास्थदृक्कर्मभाक्संगेहः ॥२३॥ उदमेयात काळःखगा
त्वस्तेऽर्केषड्भ ६ युक्कात्सषड्भार्कभोग्यान्वितः ॥ युक्तमध्योदयास्यादग्मा
स्तेऽथ नवेद्वात्रियातोऽथ तत्कालखेटात्स्फुटः ॥२४॥ इंदास्तगो पलाढ्योनः
कार्योऽथ प्रतिनाडिकं ॥ युतो द्विद्विपलैस्पृष्टः किंस्यात्तत्कालिकेंदुना ॥२५॥
इति श्री सकलागमा० ग्रहलाघवे सिद्धांतरहस्ये उदयास्ताधिकारः ॥६॥
भाकदृष्टिकर्मे खचरस्तनुतोऽल्पकोऽस्तात्पुष्टश्चदृश्यइहखेचरभोग्यका
ळः ॥ लग्नेन युक्त विवरोदययुक्तघुयातः स्यात खेचरस्य सित गोय दिगो

पळोनः ॥१॥ जिनाप्ताक्षाभाप्तोंगुलमुखशरोनेनतुचरंस्फुटंतंस्व
त्यातोदिनमथखगस्यद्युविगतात् ॥ प्रभाद्येसंसिध्येदथखचरभादे
र्निशिगतं रवेर्वथारादीनांद्युनिपरिगमोयंत्रवशतः ॥२॥ परयेज्जलादौ
प्रतिबिंबितं चाखेटंदृगोच्चेगणयेच्चबिंबे ॥ तलंबपातप्रतिबिंबमध्यंदृ २८॥
गोच्चहृत्सूर्यहतंप्रभास्यात् ॥३॥ ज्ञात्वानुमानाद्भिशियातनाडीस्तत्का
ळखेटोत्कथितैश्चराद्यैः ॥ दृष्टप्रभादेर्द्युगतोग्रहस्यसाध्येस्त्विहेंद्रोयदि
गोपलाढ्यः ॥४॥ प्राग्दृक्खचरांगभाढ्यभान्वोरल्पोर्कस्त्वपरस्तनुरुक्त
दंतः ॥ कालःस्वदृगोदयेद्युशेषोरात्रीनक्रमशोग्रहेल्पपुष्टे ॥५॥ तेनो
नोथचसहितोपहृद्युयातःस्यादर्कोस्तमयकृतोनिशिप्रयातः ॥ वेग्रह

वोनुमितघटीष्वतोल्पपुष्टंहि २ घ्नंतत्समपलयुक्वियुक्स्फुटःसः ॥६॥
इति श्रीग्रहलाघवे सिद्धांतरहस्ये ग्रहच्छायाधिकारः ॥ छ ॥ ॥ छ ॥ छ ॥
दास्तादृष्टवमूर्छनागजगुणानंदाब्धयोदकूरसाःषट्तकोर्युगखेच
रारसहिरेशोश्वाशानबाकोःक्रमात् ॥ भाग्यादृष्टयुगंदवोक्षतिथयःखा
त्यष्टयोत्र्गाध्रुवास्त्र्यष्टाब्जागजगोभुवोरुणदृशाःसिद्धाश्विनःखत्रिदक्
॥१॥ मूलात्स्यद्दिजिना २६ द्वाराश्युग ५५ दृशःखंगाश्विनोष्टपुष्टबाणाक्षी
णिरसाष्टदकनखपुणाक्तखाग्नयोश्वामराः ॥ खंदस्नायनदृक्क्रियाःस्यु
रिहद्वक्षेपाक्षभाघ्नोर्कहृत् १२ स्वर्णेप्राक्परतोन्यथोत्तरद्रोरलेस्युःख

देशे ध्रुवाः ॥२॥ दिक्सूर्ये द्विषु ५ दिक्शिवां ११ गखनगाभ्राकोध्रुवविक्षे
भगास्त्वाष्ट्रानुर्ह्वौनववेन्द्रयः कुयमलाग्नीभाक्षबाणा ५ द्विषट् ॥ कर्णौ
त्रिंशद्द्विषुत्र्ययः खजिनमाभ्रं त्वाष्ट्रहस्ताहिभेद्वी शाषट्षुकेभांत्रिये २९॥
शरलवायाम्या उदक्शेषयोः ॥३॥ प्रजापतिर्ब्राह्म्यहृदग्निगस्त्यापां
वत्सलुब्धध्रुवकाः शकास्युः ॥ कृषट्पदाक्षाब्धिशराशनभोऽष्टे ध्रुवकं देवो

० ८	० २०	१ ७	१ १९	२ ३	२ ७	३ ३	३ १६	३ १९	४ ९	४ २४	५ ५	५ २०	६ ०	६ १९	७ ३	७ १४	७ १९	८ १	८ १४	८ २०	८ २६	९ १०	९ २०	१० २०	१० २६	११ ७	० ०
१० उ	१२ उ	५ उ	५ द	१० द	९ द	६ उ	० उ	७ उ	० उ	१२ उ	१३ द	११ द	२ उ	३७ उ	१ द	३ द	४ द	९ द	५ द	५ द	६२ उ	३० उ	३६ उ	० उ	२४ उ	२६ उ	० उ
अ	भ	कृ	रो	मृ	आ	पु	पु	आ	म	पू	उ	ह	चि	स्वा	वि	अ	ज्ये	मू	पू	उ	अ	श्र	ध	श	पू	उ	रे

न्त्रफलेनः क्रमेण ॥६॥ तेषां क्रमाद्ये शिखिनः कुरामाञ्जष्टौ रसाद्रीशि
खिनः खवेदाः ॥ शरांशकास्तु मुनिलुब्धयोस्तु याम्यास्तु सौम्याः परिशे
षकानां ॥५॥ निजदेशभवखेचराद्बाणान्तूक्षायायेत्रलवादि खेटवत्स्या
त् ॥ भादेरपि वेहराशियालेन क्षत्रग्रहयोगकृत्कवेद्य ॥८॥ खमध्यगर्दृ

प्रजापति	भगापति	ब्रह्मा	अग्नि	अगस्त्य	अपांवत्स	लुब्धध्रुव
ध्रुवकाः	२	२८	२३	२०	५	२८
शराः	३९ उ	३१ उ	८ उ	७५ द	३ उ	६० द

धृवतोऽस्फुटं चरंत तो दिनार्धाग्नि
जभोदयैर्लग्नं ॥ भवेत्तदालग्नम
योऽनदृग्भागान्वितार्कमध्येष्टरि
कानि त्रगगतः ॥७॥ अस्यार्थः ॥
खमध्यमध्यध्रुवकांशसंस्फुटे स्वी

दिनार्द्धकौं ॥ तमभिष्टकालं प्रकल्प्य मध्यध्रुवकाल्लंबनं साध्यं ॥ नक्षि
त्र क्षत्रे खमध्यगे सति लंबनं स्यात् ॥ द्युचभध्रुवकांतरलिप्तिकाः खगु
र भुक्तिहृता च गता गतैः फलदिनैर्द्युचरैरधिकह्रीकपुनरहितरयाखलु
वक्रिणि ॥ ८ ॥ उदयधृ ध्रुवकः स्वदेशजोऽस्तं वा प्रागध्रुवतः सषड्गृहैः ॥ स्यात्त ३०॥
त्कोलविलग्नकेन ततः प्राग्वत् स्युर्घटिका निशागताः ॥ ९ ॥ इनिनेजदेश
पलभावशात्तोह्युदयं खमध्यमथवास्तमयं ॥ व्रजवश्विभादिषु सु
खार्थमिह स्थिरलग्नकानि विदधीत सुधीः ॥ १० ॥ गविनगकुलवे
१७ खगोऽस्य वद्युमदिगिषु खचरो ५० गुल्मादिकः ॥ कुनखाकेटमसौ
जिनलस्यकरानिरुदुपा यदिविज्ञगयः ॥ ११ ॥ स्वभोनावद्दिनिभतो

ष्टरक्षसंस्थेहतितां श्रुः कमशाकरं सदाभिजनति ॥ भौमार्क्योः श
करत्रिदायुगांतरे स्यात् सदानीनहिमवनिदग्निखपाने ॥ १२ ॥ इति
श्रीग्रहलाघवसिद्धांतरहस्ये नक्षत्रछायाधिकारः ॥ छ ॥ ॥ छ ॥
मासप्रथमेतिथवांशैर्विधुश्रृंगोन्नती रीक्षितेतद्दृग्भिः ॥ नपनास्त
मयादयेव गम्यास्तिथयः सावयवाः क्रमाद्भैतेष्याः ॥ १ ॥ रवि १२ ह
त तिथयो लग्नाः स्त द्विघ्नयुक्रमेण द्युमणिरपरपूर्वे मासपादे विधुः स्या
त् ॥ नृपगुणतिथि १५ रूना स्वष्मतिथ्याक्षमार्गीरारकु १५ हृदुदृग
ग्ग संस्कृता कोपमांशौ ॥ २ ॥ चंद्रस्य च व्यस्तशरापमांशौ द्विनिघ्नति

थ्या विहृतोंगुलाद्यं ॥ संस्कारः दृक्कं वलनं स्फुटं स्यात्स्वेषु ५ राद्धीनाशि
थयः सितं स्यात् ॥ ३ ॥ उन्नतं वलनं नाशायामन्यस्यां स्यान्नतं विधोः ॥ वल
नस्यांगुलैः श्रृंगं किमत्र परिलेखनं ॥ ४ ॥ इति ग्रहलाघवे सिद्धांतरहस्ये श्रृं
गोन्नतिः ॥ छ ॥ ॥ छ ॥ पंचत्वगांकविशिखा ५।५।७।९।५ पृथगीशाकणा ११
योगाहताः प्रकृतिभान्वरिसिद्धरामैः १२।१४।१२।८।१२।४।३ ॥ भक्ताः फलोन ३१।८
सहिताः श्रवणोधिकोनेते स्युः २ धृतास्युरस्रजोवपुरंगुलानि ॥ १ ॥ अधिके
ज्वखगेधिकेल्पभुक्तेरथकुटिलेल्पतरेनुलोमतो वा ॥ अनृजुखगयो
स्फुटशीघ्रके ह्युतिरनयोः सगतान्यथानुगम्या ॥ २ ॥ ऋजुगतिखगयो
स्फुटवक्रयावा विवरकलागतिजांतरेण भक्ताः ॥ गतिजयुतिहृताय देके

वक्रीयुतिरगताथ गता प्रवासरैः स्यात् ॥ ३ ॥ चाल्यौ खेटौ समौ स्तो ग्र
हयुतिदिवसे श्चेंदुबाणान्वितस्या संस्कार्यौ त्रिग्रहौ स्वेषु दिशि सम
दिशोस्तल्पबाणापरस्यां ॥ एकान्याशोयदेषुर्विहितसहितौ खेटम
ध्येंतरं स्याद्भेदो मानैक्यखंडादिह लघुनि तदा स्यं हि कं लंबनाद्यं ॥ ४ ॥
इति श्री० ग्रहलाघवे सिद्धांतरहस्ये ग्रहयुत्यधिकारः ॥ छ ॥ ॥ छ ॥
नंद ९ घ्नायनभागतुल्यघटिकाः नासार्द्धविश्वे १३ तथा तारा २७ प्ता
विनिसायुग्भ्यः गविगतेपाः तोव्यतीपातकः ॥ ज्ञेयो वैधृतिरत्रयातघ
टिकाः सर्वर्क्षनाडीहृताः स्फुटास्युः शरषट् ६५ धृताइहतमार्कौसा
यनांशोकुरौ ॥ १ ॥ गोळैक्ये सायगर्के भान्वोः सदा स्यात्पातोन्यत्वेन्वेद

वर्षाद्रु भागाः ॥ पंचेषु ५५ भ्योऽल्पास्तदास्त्रेवपातः पुष्टाश्चेत्संशरांतर्भि-
ध्यः ॥२॥ खाभ्रेद्विरसाधृतिर्नखशराः ०।०।१।२।६।१३।८।५।७। साग्वर्क-
ज्ञान्वोऽल्पदेः क्वेप्योनित्य गुरुड्भपतिनखास्त्र्यक्षिपिभेदरूमानं ॥
फेक्षेषट् ६ दश १० चार्ककादिजन्नबोध्वं ५ शास्त्रमा धैक्यकंशेषांशेषाव धै ३२॥
पुभागसहितं संधिभे वृत्क्षेपयुक् ॥३॥ साग्वकेनुजांशकायदाल्याः
संधेक्रांतिसमत्वमस्तिचेत्तत् ॥ अधिकाननदांशुजांशसंध्यंतरसा
हृश्यमिहापमोनरस्यात् ॥४॥ पदयुग्मौजकैः समविषमगोऽल्कः स
नमसस्तदायानपातः स्त्वगतइतरेत्वे निगदितः ॥ विभिंन्नेगोलेचे
दिहचनशरो श्रेर्ल्वेषुनरारेवदोर्भोगस्यादिहर विपदान्यत्वमुचितं ॥५॥

पंचधासागराः ४।४।४।४।४ पंचधावन्हयो ।३।३।३।३।३ द्वौ चतुर्द्वौ
।२।२।२।२ कुभूः १।१। खं ० भमंकाइषोः ।०। साग्विनादोर्लवेषु ५ शरतु
ल्यैक्यकंशेषभोग्यात्वतीष्वं ५ युक्स्यात्खरः ॥६॥ खेवे ० का १ दिकेरवि
भुजांशाद्दशां १० शकेस्याद्भागेर्कस्त्र्येमनुधृत्कृतवेगरामाः ॥ खाश्वा
द्विशाल्पकुगणाकनरशाद्रराह्या १३।१३।१४।१८।२७।३६।४०।२०।
३२।७। हीनोत्रसत्वपरमस्फुतयेस्फुटः स्यात् ॥७॥ चतुर्द्वीनखा
गोत्नुवो द्विगजाब्जानपाष्टेंद्र विश्वार्क दिक्खस्वगाक्षाः ॥ त्रयस्त्रपा
मांकाः २०।२०।२०।२०।१९।१८।१८।१६।१६।१५।१३।१२।१०।८।७।५।
३।१। क्रमादबाहोर्लवेष्वंशतुल्यागतेनान्यस्वशेषे ॥८॥ क्रमाक्र

द्युज्याशरापमांकानुसंख्या हि भोग्याः क्रमतः षडंकाः ॥ स्थाप्यागतैष्या
गतगम्यपाते युग्मेन्यथोऽस्यके रिमयनं त्रगाः ॥११॥ जोत्य हितेमाप
दितेन्युदिक्का अथापमांकाः क्रमतः शरांकैः ॥ सुसंस्कृता स्त्रीदु १३। ३३॥
हृतापमैष्यांकेनापितस्य ष्टनराभवेयुः ॥१०॥ प्राक्स्थापिताः शे
षलवाः शराप्तात्स्वपाद्धिशुद्धाल्लघुकर्णिकः स्यात् ॥ जाद्यास्फुटेको
लघुनाहृताय स्तेनोऽयवाणा क्रमशोऽथजह्यात् ॥१४॥ तानंकका
नूनशेषमशुद्धनक्तं विशुद्धसंख्यासहितं लघूनं ॥ त्रि ३ भं भनाडी
भिनाप्त ८ माप्तयातैष्यनाडीष्वपातमध्यं ॥१२॥ शुद्धौः क्वचिद
त्र चेत्षडंकाः संस्कार्यास्थ्यलदग्रतस्तयोरकौः ॥ अविशुद्धहृतायमा

६८

ख्तिवाथनु ज्येमयानहृवीम यिनास्त किं न तदहं तच्छास्त्रतो वच्मधी
॥१६॥ नंदिग्रामउत्थापरांत विषये शिष्यादिगीतस्त तिर्यग्भूकोशि
कगोऽत्रजेः सकलसच्छास्त्रार्थवित्केशवः ॥ सूनुस्तस्य यदंघ्रिपद्म ३४॥
भजनाल्लब्ध्योथबोधांशकं स्पष्टं तवि विचित्रमल्पकरणं चैतद्गणेशो
करोत् ॥१७॥ इति श्रीसकलागमाचार्यवर्यश्रीकेशवसांवत्सरात्म
जगणेशदैवज्ञविरचिते ग्रहलाघवे पाताधिकारः ॥ शुभं भवतु ॥
कुंकक्षितिमिते शाके विरोधीनामवत्सरे ॥ तपःसिते च पंचम्यां सो
म्ये ग्रंथ समापितः ॥ शाके १६९१ विरोधिनामसंवत्सरे ॥ माघ शु

६५

के १२२ नाड्यः प्राक्पश्चात्स्थितिरत्नुपातमध्यात् ॥९३॥ षड्गाकेभ
च्युनरवि ६।१२। स्तिहसायनांशोथोर्कघटीसमकलाश्चलनंतथेदोः ॥
र्भुक्त्यंतराकाभघटिकाप्तखखाह्वयः ८०० स्फस्तचालितापमसत्वमि
हप्रतीत्यै ॥९४॥ तोयाद्रीदिनिगरवावदिनिभाश्वेद्वादशेर्भेष्वगुष्वि
ष्टपुष्यमगेह्निभाष्टकगतः ७२ श्रुवांमघाषड्गः ॥ मैत्रांत्याद्र्कभेचतु
र्षुकरतोथोवैश्चमूलादिगपुष्येकादशागस्तदानह्निनवेत्सातोगणेत्रा
वदत् ॥९५॥ पूर्वप्रोदितराःक्वचित्किमपियत्तत्क्र्षेनुन्येविनातेननै
वमहोनिगर्वेकुत्रदुष्कंगधियेरोहति ॥ सिद्धांतोक्तमिहाखिलंलघुकृतं

द्रुपंचमीबुधे समाप्तः ॥ नारायणदैवज्ञात्मजरघुनाथेन लिखि
तमिदं ॥ स्वार्थंपरार्थंच ॥ यादृशंपुस्तकेदृष्ट्वा तादृशंलिखितंमया
॥ यदिशुद्धमशुद्धंवा ममदोषोनविद्यते ॥१॥ श्रीगजाननार्पणमस्तु
॥ श्रीयोगीश्वरीभैरवार्पणमस्तु ॥ छ ॥ ॥ छ ॥ ॥ छ ॥ ॥ छ ॥ ॥ छ ॥